

[Fuglsang]

Det er selvfølgelig rigtigt, at tinget konstaterer, at et flertal af Jordens befolkning sulter og en lang række ting, men formålet er vel ikke blot at fremsætte en konstatering, men også at komme med visse alternativer, og en hel del af konstateringerne er vist heller ikke tilstrækkeligt gennemtænkt. Vi kan altså se den gode hensigt: at vise, at EF ikke er særlig god, men alligevel vil vi undlade at stemme for ikke at rode os ind i noget, vi ikke kan klare os ud af bagefter.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af *Bjørn Poulsen* (SF) (se foran)

forkastedes, idet 14 stemte for, 127 imod; 6 stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

*Meddelelser fra formanden:***Formanden:**

Medlem af folketinget *Risgaard Knudsen* har meddelt mig, at han på grund af sygdom ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov fra og med den 18. maj 1978 og om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Fra medlem af folketinget *Erhard Jakobsen*, der har orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv, har jeg modtaget meddelelse om, at han fra og med den 18. maj 1978 atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Bodil Livenhals*, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

På forespørgernes vegne har medlem af folketinget *Ivar Hansen* meddelt mig, at de ønsker at tage følgende i dag anmeldte forespørgsel tilbage:

Forespørgsel til statsministeren om regeringens planer med hensyn til sikring af den offentlige service uden for de store byområder – herunder specielt den fremtidige toldkammerstruktur.

(Forespørgsel nr. XXX).

Forespørgslen er herefter bortfaldet.

Udvalget om offentlige arbejder har afgivet:

Betænkning over forslag til lov om hyrekørsel. (Lovforslag nr. L 54).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Miljøudvalget (16/5 78):

Udtræder: Erik Holst

Ny stedf.: Dorte Bennedsen

Udtræder: Taanquist

Ny stedf.: Buchart Petersen

Udtræder: Dorte Bennedsen

Nyt medlem: Erik Holst

Udtræder: Karl Nielsen

Nyt medlem: Taanquist

Socialudvalget (17/5 78):

Udtræder: Henrik Toft

Nyt medlem: Brøndlund Nielsen

Udtræder: Brøndlund Nielsen

Ny stedf.: Henrik Toft

Skriftlig redegørelse:

Redegørelse af 17. maj 1978 om de offentlige investeringer.

(Redegørelse nr. IX).

Finansministeren (Heinesen):*1. Indledning*

Kort efter fremlæggelsen af energiplanen i foråret 1976 besluttede regeringens økonomiudvalg at iværksætte en samlet kortlægning af det offentlige investeringsplaner og af de dertil knyttede prioriteringsproblemer. Ud over energisektorens investeringsplaner blev der henvist til planer for trafikinvesteringer og investeringer i uddannelsessektoren. Vi ønskede endvidere, at disse planer skulle vurderes i sammenhæng med øvrige offentlige og offentligt støttede investeringer og investeringerne i koncessionerede selskaber, ligesom også boliginvesteringerne blev inddraget i arbejdet.

Opgaven blev pålagt et udvalg under finansministeriet, som i december 1977 afgav

[Finansministeren]

planredegørelsen om de offentlige investeringer 1978-1990. Denne embedsmandsredegørelse blev som bekendt straks efter færdigtrykning oversendt til Folketinget og har siden været under behandling i det politisk-økonomiske udvalg.

I den mellemliggende tid har regeringen overvejet de prioriteringsproblemer, som rejses i planredegørelsen, og vi er nået frem til et program for de kommende års samlede offentlige investeringer, som jeg i dag skal præsentere.

For nogle elementer i dette program gælder, at det drejer sig om projekter, hvor en beslutning skal træffes meget snart, og hvor beslutningen vil binde os en årrække. For de øvrige elementer er der tale om en tilkendegivelse af målsætningen for de kommende års investeringsniveau på en række større anlægsområder.

Hermed vil vi søge at holde plads åben, så disse investeringsbehov kan imødekommes, men den konkrete stillingtagen vil først ske efterhånden og vil som hidtil følge de sædvanlige bevillingsmæssige procedurer.

2. Økonomisk baggrund

Før jeg går over til nærmere at redegøre for regeringens overvejelser med hensyn til prioritering af ønsker om investeringer, vil jeg give en oversigt over den samfundsøkonomiske baggrund, som investeringsprogrammet skal ses på.

De offentlige udgifter til nyinvesteringer vil i 1978 ligge på et niveau på ca. 20 mia kr., hvilket svarer til 7 pct. af den samlede produktion i Danmark og til 23 pct. af det offentlige samlede udgifter til arbejdskraft og køb af varer og tjenester. Det er således en væsentlig del af efterspørgslen over en lang årrække, som i investeringsudvalget blev underkastet en langt nøjere behandling, end det tidligere har været gjort.

Som baggrund for udvalgets overvejelser blev der udarbejdet en samfundsøkonomisk fremskrivning frem mod midten af 1980'erne. For tiden fra 1981 til 1985 arbejdede man med alternative beregninger, mens man i perioden frem til 1981 fandt det tilstrækkeligt at opstille en enkelt fremskrivning.

En sådan fremskrivning må ikke forveksles med en prognose. Den kan højst betegnes som en betinget prognose, idet man for en

række forhold, der i større eller mindre grad kan påvirkes som led i den økonomiske politik, har opstillet nogle forudsætninger, som regeringen først kan tage stilling til i forbindelse med udformningen af den samlede økonomiske politik i de kommende år.

Jeg vil også gerne benytte lejligheden til at advare både mod at overvurdere og mod at undervurdere den information, der afspejles i fremskrivningerne. Det er klart, at fremskrivninger af den foreliggende type er baseret på en i forhold til virkeligheden ret simpel mekanik.

På den anden side er der ingen anledning til at fejte beregningerne af bordet som alt for usikre. Det foreliggende materiale giver nemlig efter mit skøn mere underbygning for vore overvejelser, end hvad der tidligere har været til rådighed, idet fremskrivningerne fremlægger de hovedtræk i udviklingen, som vi må lægge til grund for vore overvejelser og beslutninger, når vi skal handle økonomisk forsvarligt.

Som bekendt tegnes der i investeringsrapporten et mørkt billede af den økonomiske udvikling i de nærmeste år. Og det er lige så velkendt, at centrale forhold bag dette billede er den svage konjunkturudvikling i udlandet, som indebærer, at der fra vore eksporterhverv udgår svagere impulser til de øvrige dele af den indenlandske økonomi, end det er ønskeligt. Med vort betydelige løbende betalingsbalanceunderskud er der ikke råderum for nogen stærk stimulering af den indenlandske efterspørgsel efter arbejdskraft og varer, idet en yderligere efterspørgsel vil trække importen ekstra i vejret, sådan at det løbende underskud over for udlandet forøges. Dette vil ikke være en holdbar politik. Grundlaget for en varig forbedring af beskæftigelsen må tilvejebringes ved at sikre den fornødne stabilitet i vore økonomiske forhold over for udlandet, især ved en styrkelse af vores konkurrencemæssige stilling, hvorved der kan skabes baggrund for en gradvis formindskelse af underskuddet på betalingsbalancen.

Der er således grænser for, hvilke stigninger i de offentlige investeringer det vil være forsvarligt at arbejde med. Heroverfor står, at gennemførelsen af offentlige investeringer et et nødvendigt led i videreudviklingen af produktionen i samfundet som helhed, idet offentlige investeringer i mange tilfælde er

[Finansministeren]

nødvendige forudsætninger for de private erhvervs fortsatte udbygning (f. eks. investeringerne inden for energi og transport). Også udbygningen af den offentlige indsats inden for højt prioriterede offentlige serviceaktiviteter kræver en udbygning af bygningskapacitet og andre faste anlæg. Hertil kommer, at udførelsen af et investeringsprojekt har gunstige virkninger for beskæftigelsen, hvorved det dog fortsat må holdes for øje, at kun de færreste projekter kan gennemføres, uden at der er en virkning på importen.

På denne baggrund må det stå klart, at valget af udvikling i niveauet for de offentlige investeringer ikke kan baseres ensidigt på ét sæt af hensyn, men må bero på flere til dels modgående betragtninger.

Under hensyntagen til den omfattende arbejdsløshed og det store underskud på betalingsbalancen har regeringen ved sammensætningen af investeringsprogrammet for de kommende år lagt meget betydelig vægt på at opnå så stor en beskæftigelse i forhold til merimporten som muligt.

Inden jeg går over til en omtale af overvejelserne omkring prioriteringen af de enkelte investeringsområder, vil jeg gøre nogle yderligere bemærkninger om de overordnede samfundøkonomiske vurderinger.

I den offentlige debat siden planredegørelsens fremlægning har der fra flere sider været peget på, at man i overvejelserne må regne med, at væksten i produktion og beskæftigelse fortsat vil være beskeden ikke blot i de nærmeste år, men også langt ind i 1980'erne. Videre har det derfor været hævdet, at regeringens prioritering ville blive foretaget på et alt for optimistisk grundlag, og at det ikke ville være forsvarligt at lade investeringerne vokse i det skitserede omfang, når der er en betydelig risiko for, at vi skal leve med en svag økonomisk vækst – eller måske oven i købet stagnation – også ud over de allernærmeste år. Denne problemstilling blev i planredegørelsen kun omtalt forholdsvis kortfattet, men er blevet uddybet i et materiale fra budgetdepartementet, der blev udarbejdet som led i besvarelsen af den række spørgsmål, som det politisk-økonomiske udvalg har stillet i forbindelse med behandlingen af planredegørelsen.

I planredegørelsen er der for perioden 1981 til 1985 som nævnt udarbejdet både et højvækst- og et lavvækst-alternativ.

Højvækst-alternativet medfører – modsat det, som siges i mange kommentarer til rapporten – den laveste investeringsramme, fordi det her er forudsat, at en international højvækst udnyttes til at sikre både fuld beskæftigelse og et mindre overskud på betalingsbalancens løbende poster. Kun gennem overskud på de løbende poster bliver det muligt at påbegyn- de en nedtrapning af udlandsgælden.

Fremskaffelse af overskud på betalingsbalancen kræver både store erhvervsinvesteringer og en betydelig produktion i konkurrenceerhvervene, hvilket levner forholdsvis beskeden plads til andre efterspørgselskomponenter som f. eks. de offentlige investeringer.

Det forekommer imidlertid ikke sandsynligt, at man vil anlægge en tilsvarende kræ- vende betalingsbalancemålsætning i lav- vækst-alternativet. Hvis betalingsbalanceun- derskuddet i begyndelsen af 1980'erne er bragt ned i forsvarligt omfang og der stadig er udsigt til langvarig arbejdsløshed, fore- kommer det naturligt, om man til den tid udnytter en bedre valutarisk baggrund til en kraftigere beskæftigelsespolitisk indsats. Lavvækst-alternativet viser, at der under en sådan forudsætning bliver plads til flere of- fentlige investeringer end i højvækst- alternativet.

Men det forekommer letsindigt allerede nu at lægge op til en endnu kraftigere stigning i de offentlige investeringer. Vi har ingen sikkerhed for, at det lykkes at bringe betalings- balanceunderskuddet ned på et forsvarligt niveau. Men hvis det lykkes – og der fortsat er udsigt til langvarige arbejdsløshedsproble- mer – vil det kunne lade sig gøre at optrappe de offentlige investeringer forholdsvis hurtig- t.

Det er således i den nuværende situation velbegrun- det at arbejde ud fra en forsigtigt ansat investeringsramme. Derimod kan de samfundøkonomiske omkostninger blive ganske store, hvis det skulle blive nødvendigt at bremse projekter, der er iværksat under en ramme, der er fastlagt i overkanten.

3. Prioriteringsovervejelser

Regeringen finder således, at ressourcefor- bruget i forbindelse med de offentlige inve- steringer må holdes i underkanten af den økonomiske ramme, der er opstillet i planre- degørelsen.

[Finansministeren]

Rammen er fastlagt svarende til anlægs-budgetterne for 1978 og 1979, hvorefter der er forudsat en årlig vækst stigende fra ca. 1 pct. i 1980 til godt 3 pct. årligt i 1985. Det samlede investeringsniveau vil herved kunne vokse fra ca. 18 mia kr. i 1977 til godt 20 mia kr. i 1981 og til godt 22 mia kr. i 1985 – alt sammen i april 1977-priser og -lønninger, som jeg også vil anvende i den øvrige del af denne redegørelse.

Som følge af de anlægsaktiviteter, der indgår i beskæftigelsesplan II, er de offentlige og offentligt støttede investeringer allerede øget betydeligt i 1978–80, hvor niveauet vil ligge omkring 19½ mia kr. Efter udløbet af beskæftigelsesplan II måtte der ud fra de foreliggende budgetoverslag forudses et brat fald i anlægsudgifterne på ca. 3 mia kr. og i beskæftigelsen på 18–20.000 fuldtidsbeskæftigede. Med det her fremlagte program foreslår regeringen en videreførelse af niveauet for anlægsaktiviteten ved gennemførelse af investeringer, som på én gang tjener til løsning af en række vigtige samfundsopgaver og til styrkelse af beskæftigelsen.

Den kortlægning af de enkelte ressortministriers investeringsplaner, som præsenteres i planredegørelsen, viser imidlertid, at den opstillede økonomiske ramme langtfra vil tillade alle det offentliges investeringsønsker opfyldt – de være sig nok så velbegrundede.

Set i dette lys kan det forekomme urimeligt, at der er frit løb for en række investeringer inden for erhvervslivet – ikke mindst inden for visse serviceerhverv – som nok er mindre fordelagtige for samfundet end mange offentlige investeringsprojekter. Mulighederne for at påvirke forløbet af disse investeringer må imidlertid ses i sammenhæng med erhvervspolitikken i øvrigt. I denne forbindelse vil jeg samtidig understrege, at regeringen prioriterer investeringerne i de produktive erhverv højt; dette gælder ikke mindst eksport erhvervene og de importkonkurrerende erhverv. Det vil være en central erhvervs-politisk målsætning for de kommende år at fremme disse investeringer, som da også indgår med stor vægt i de generelle samfunds-økonomiske forudsætninger, som det her fremlagte program for de offentlige investeringer bygger på.

Det er imidlertid de enkelte virksomheder, der direkte træffer beslutning om iværksættelsen af de private investeringer, idet rege-

ring og folketings selvsagt kan søge at påvirke disse investeringers omfang gennem den generelle økonomiske politik. Det foreliggende grundlag for at foretage en tværgående prioritering er således begrænset til de offentlige investeringer, som er kortlagt i planredegørelsen.

Der er her valgt en stærkt udvidet afgrænsning af de offentlige investeringer, som også medtager de koncessionerede selskabers investeringer og den del af de private investeringer, som stimuleres gennem offentlige tilskud, især som led i energi-, miljø- og byfornyelsespolitik. Der er således taget et skridt på vejen mod at inddrage de investeringsbehov, som er væsentlige for samfundsudviklingen, og hvor der foreligger en speciel styringsmulighed for de offentlige myndigheder til at foretage en samlet prioritering.

Det er i planredegørelsen anbefalet, at der udarbejdes et samlet program, som sikrer, at der afsættes plads til de kommende års investeringsbeslutninger, før der træffes konkret beslutning om de aktuelle projekter, hvoraf nogle er usædvanlig store og vil begrænse råderummet for andre opgaver meget mærkbart indtil midten af 1980'erne. En tidshorisont frem til 1985 blev derfor foreslået, hvilket yderligere begrundes med, at de foreliggende planer ud over denne periode endnu er af så foreløbig karakter, at de kun i begrænset omfang lader sig vurdere.

Regeringen er enig i disse synspunkter og har derfor udarbejdet et investeringsprogram for 1978–85, som jeg i det følgende skal redegøre nærmere for.

Programmet er en helhed, der udtrykker den indbyrdes balance mellem de forestående investeringsopgaver, som regeringen finder ønskelig.

I den politiske vurdering har det været nødvendigt at foretage en afvejning mellem *på den ene side* de energipolitiske, trafikpolitiske og mange andre hensyn, som projekterne tilgodeser efter gennemførelsen, og *på den anden side* de samfundsøkonomiske konsekvenser, som projekterne medfører under selve gennemførelsen.

Hvad det sidste angår, har regeringen som nævnt søgt at sammensætte et investeringsprogram, der – med et importindhold svarende til den forudsatte økonomiske ramme – fremmer beskæftigelsen mest muligt.

[Finansministeren]

Det er imidlertid klart, at investeringsprogrammet ikke alene kan sammensættes ud fra hensynet til aktuelle økonomiske balanceproblemer, men må afspejle de krav, som samfundsudviklingen på længere sigt stiller. I virkeligheden står vi over for en række uomgængelige forhold, der i høj grad bestemmer indholdet af vore beslutninger. Det spillerum, vi har, når det kommer til stykket, er derfor langt mindre, end tallene for de samlede investeringer umiddelbart kunne tyde på. Hovedparten af de offentlige investeringer medgår således til en udbygning og vedligeholdelse af infrastruktur-, forsynings- og servicevirksomhed, som er helt nødvendig for at opretholde tilvante funktioner i samfundet.

Men de offentlige investeringer er også i høj grad med til at præge samfundsudviklingen fremover. Der er et klart samspil mellem de offentlige investeringer og lokaliseringsmønstret for både virksomheder og boliger, ligesom de er en forudsætning for øget produktion og større forbrug i såvel den private som den offentlige sektor. De er derfor nøje knyttet til den almindelige velstandsudvikling.

Dernæst påvirker den teknologiske udvikling de offentlige investeringer ikke blot ved at åbne nye muligheder for eksempel inden for kommunikation og energiforsyning, men også ved at stille nye krav for eksempel til miljøbeskyttelse og trafikkanlæg.

Udsigten til olieknaphed og stærkt stigende energipriser er imidlertid den ændring i de ydre vilkår, som har de mest tungtvejende konsekvenser for det offentlige investeringsbehov. I regeringens investeringsprogram er energiinvesteringernes andel således sat op fra de hidtidige godt 10 pct. til 23 pct. for perioden 1978-85 i gennemsnit.

Jeg vil derfor begynde min gennemgang af programmet med energiinvesteringerne.

4. Energiinvesteringer

Energiinvesteringerne indtager en central plads i regeringens investeringsprogram. Denne prioritering er sket ud fra to hensyn: for det første må vi sikre de fornødne energiforsyninger til erhvervsliv og samfundsfunktioner i øvrigt, for det andet må vi mildne virkningerne på betalingsbalancen af de stærkt forhøjede oliepriser i forbindelse med

oliekrisen. Således har olieprisforhøjelserne medført en fordyrelse af olieimporten med 8 mia kr. om året. Udsigten til fortsatte pristigninger på brændsel på længere sigt som følge af en global knaphed på olie gør det nødvendigt, at samfundet engagerer sig i en væsentlig omlægning af forbruget og forsyningsmønstret for at dæmpe de stigende valutaudgifter.

Folketinget står derfor foran store beslutninger på dette område – i første omgang vedrørende naturgassens indførelse – og som det fremgår af planredegørelsen, vil energisektoren frem til 1985 kunne tegne sig for samlede investeringer på ca. 46 mia kr., såfremt samtlige investeringsønsker tilgodeses.

Regeringen fremlagde allerede i maj 1976 en samlet *energiplan* med den målsætning at reducere afhængigheden af importeret olie og dermed forøge forsyningsikkerheden ved:

- at nedbringe væksten i energiforbruget og
- at omlægge energiforsyningerne i retning af et mere flerstrengt system, baseret på forskellige brændselstyper såsom kul, naturgas, kernekraft og vedvarende energikilder samt
- at styrke forskning og udvikling på energiområdet.

Energiplanen udtrykker fortsat regeringens politik på energiområdet, idet vi dog i forbindelse med udarbejdelsen af investeringsprogrammet har foretaget en ajourføring og justering af de enkelte investeringers forløb.

Regeringen har allerede iværksat væsentlige dele af energiplanen i forbindelse med de to *beskæftigelsesplaner* fra februar og august 1977. Således er der taget initiativ til energibesparende foranstaltninger hos private forbrugere, udbygningen af kraft-varmeforsyningen er i fuld gang, og et omfattende forskningsprogram er sat i værk.

Regeringen lægger afgørende vægt på, at beskæftigelsesplanens energipolitiske foranstaltninger videreføres på grund af den ideelle kombination af betydelige beskæftigelsesmæssige virkninger, høj rentabilitet og valuta- og værdibesparende effekt, der er knyttet til disse investeringer.

Opvarmningsbehovet kan nedbringes væsentligt ved en øget *isolering* af såvel boliger som erhvervsbygninger, specielt i den ældre bygningsmasse. Energiplanen opererer med, at opvarmningsbehovet i den eksisterende bygningsmasse kan reduceres med ca. 25 pct.

[Finansministeren]

frem til 1985. Som det fremgår af planredegørelsen, kan dette besparelsesmål opfyldes med en samlet investering på ca. 13 mia kr., forudsat en forholdsvis stram styring af investeringsmidlerne. Kan denne styring ikke gennemføres, øges investeringsbehovet med mere end 6 mia kr.

I regeringens investeringsprogram er det forudsat, at investeringerne i isolering m. v. kan holdes inden for de 13 mia kr., idet det er en betingelse for foranstaltningernes videreførelse, at de fornødne styringsmæssige forudsætninger tilvejebringes. Med henblik herpå forbereder boligministeren en effektivisering af denne indsats bl. a. gennem lovgivningsmæssige krav til bygningsmassens isoleringsstandard o. lign.

For *kraftvarmeområdet* opererer planredegørelsen ligeledes med en videreførelse af de igangsatte investeringer inden for rammerne af det aktivitetsomfang, der blev anslået i energiplanen, og som forudsattes fuldt udbygget i 1990 med en samlet investering på knap 7 mia kr.

I det investeringsprogram, regeringen nu lægger frem, er dette forløb fremskyndet, således at energiplanens mål nås allerede i 1985. Ud over det allerede budgetterede vil denne del af investeringsprogrammet beløbe sig til sammenlagt 1,2 mia kr.

I lighed med de eksisterende ordninger vil hovedparten af disse investeringer skulle afholdes af kommunerne. Regeringen overvejer stadig de nærmere retningslinier for finansieringen af disse investeringer.

En udbygning af kraftvarme ud over det niveau, der her er tale om, vil kunne kolliderer med en eventuel naturgasforsyning og må derfor afvente en nøjere planlægning af markedsfordelingen på opvarmningsområdet som helhed. Jeg kan her henvise til det varmeplanlægningsarbejde, der for tiden gennemføres under handelsministeriets område i samarbejde med bl. a. amtskommuner og kommuner.

Indførelsen af *naturgas* er en af de største enkeltbeslutninger, som folketinget skal tage stilling til inden for det nærmeste år. Der har allerede i den forløbne samling været afholdt flere forespørgselsdebatter om emnet, hvoraf det klart er fremgået, at forberedelsesarbejdet er vidt fremskredet dels i det statslige selskab Dansk Olie & Naturgas, dels i kommuner og amtskommuner.

Som det er folketinget bekendt, har regeringen den 17. marts 1978 modtaget Dansk Undergrunds Consortiums redegørelse om naturgasforekomsternes størrelse og indvindelig. Endvidere har handelsministeriets tilsyn med bevillingshaverne udarbejdet en rapport, der redegør for tilsynets og dets konsulenter vurderinger af produktionsmuligheder.

I lyset af disse rapporter agtes der nu indledt forhandlinger mellem Dansk Undergrunds Consortium og Dansk Olie & Naturgas vedrørende ilandføring af gassen i Danmark. Det er regeringens klare ønske, at naturgassen ilandføres i Danmark, såfremt der kan opnås tilfredsstillende priser og leveringsbetingelser.

De to sæt redegørelser og det forestående forhandlingsforløb efterlader en vis usikkerhed bl. a. med hensyn til gasproduktionens omfang, dvs. den mængde gas, der årligt kan ventes ilandført.

Regeringen har derfor opdelt naturgasprojektet i flere trin, og der opnås herved en betydelig grad af smidighed omkring projektet. Det naturgasprojekt, som regeringen nu lægger frem, udgør således et første trin, der indeholder de fornødne investeringer i søledning, behandlingsanlæg og transmissionsnet samt distributionsinvesteringer i de mest koncentrerede forbrugsområder, herunder ved leverance til industri og fjernvarmeværker.

Regeringen lægger vægt på etablering af et samarbejde med Sverige, som har ønske om transitering af gas indkøbt i Tyskland til levering i begyndelsen af 1980'erne. I forbindelse hermed er der mulighed for fra tyske gasselskaber at låne et mindre kvantum gas mod senere tilbagelevering, når den danske Nordsøgas er sat i produktion.

Disse samarbejds muligheder vil kunne give grundlag for en mere langstrakt opbygning af det danske naturgassystem og for en bedre tilrettelæggelse af investeringerne her i landet.

Det første trin i projektet opererer med en ilandføring af 2-3 mia m³ gas pr. år fra de danske felter, hvorved må tages i betragtning, at en vis del af denne leverance i de første år ventes tilbageleveret til Tyskland. Størrelsen af den årlige leverance fra Nordsøen vil således ligge på niveau med de forsyningsmuligheder, D.U.C.-rapporten opererer med. Investeringerne, der vil medgå til

[Finansministeren]

dette første trin, er opgjort til knap 6 mia kr. og vil give mulighed for afsætning af ca. 2 mia m³ i Danmark.

Hertil vil der eventuelt senere kunne føjes yderligere trin under hensyn til de videregående gasproduktionsmuligheder, som tilsynet og dets konsulenter har peget på. De første yderligere borer i strukturerne vil give vigtige oplysninger herom. Der vil også i lyset af de erfaringer, der indhøstes under trin 1 – bl. a. om en række varmeplanmæssige forhold – kunne foreligge et klarere billede af de yderligere realistiske afsætningsmuligheder for gassen, også i økonomisk henseende.

Andet trin kunne f. eks. bestå i en forøgelse af afsætningen i Danmark fra midten af 80'erne og fremefter med yderligere investeringer af størrelsesordenen 2 mia kr., såfremt afsætningen ønskes fastlagt til ca. 3 mia m³. En beslutning herom kan imidlertid udskydes til 1983–84 – dvs. inden for det tidspunkt, hvor leverancerne fra Nordsøen er bygget op.

Tidspunktet for ilandføring af den danske gas vil først blive afklaret i forbindelse med forhandlingerne med Dansk Undergrunds Consortium, men skal i øvrigt ses i sammenhæng med produktionen af *olie* fra Nordsøen. Ud fra hensynet til en snarlig udvidelse af olieindvindingen har regeringen i sit investeringsprogram regnet med en ilandføring af gassen fra 1983–84, idet vi dog er indstillet på at forskyde tidsforløbet af investeringerne efter de tidsterminer, der måtte vise sig hensigtsmæssige under de nærmere forhandlinger.

Der har i debatten omkring naturgassens indførelse været peget på de forholdsvis beskudne beskæftigelsesmæssige virkninger af naturgasinvesteringerne, som følger af det høje importindhold i søledning og overordnet transmissionssystem, hvorved naturgasprojektet i nogen grad blokerer for andre og mere beskæftigelsesintensive projekter. Dette forhold skal ikke benægtes, men regeringen håber med den nye tidsplan for projektet at åbne større muligheder for danske leverancer – fortrinsvis i distributionsnettet.

Selv om naturgasinvesteringerne er af en ganske betragtelig størrelsesorden, overgås de dog langt af investeringerne i *elsektoren*. Endda uden indførelse af kernekraft vil den forventede stigning i elforbruget nemlig nød-

vendiggøre investeringer på i alt op mod 13 mia kr. frem til 1985. Kan vi imidlertid dæmpe væksten med blot ét procentpoint i den årlige stigningstakt, kan dette beløb mindskes med ca. 1,3 mia kr., altså med ca. 10 pct. Den årlige stigningstakt er i dag skønnet til 6 pct. i 1981 og ca. 5 pct. i 1985.

For at undgå enhver misforståelse vil jeg gerne understrege, at regeringen lægger den største vægt på en forsvarlig og sikker elforsyning – ikke mindst af hensyn til erhvervslivet – og det serviceniveau, der hidtil er opnået, skal der ikke ændres ved. Det, vi ønsker, er imidlertid at søge at undgå den uøkonomiske del af forbrugsstigningen, der ikke indebærer noget højere serviceniveau, men blot et øget energispild.

Handelsministeren vil – også i samarbejde med elværkerne – foretage en nøjere undersøgelse af mulighederne for gennemførelse af et elspareprogram efter disse retningslinier. Det er regeringens opfattelse, at det herigenem vil være muligt at opnå den omtalte begrænsede reduktion i den i øvrigt forholdsvis kraftige vækst i elforbruget.

Regeringen har i det fremlagte investeringsprogram afsat de fornødne ressourcer til indførelse af *kernekræft*. Det er dog fortsat en betingelse for kernekraftens indførelse, at vi kan opnå en forsvarlig deponering af det radioaktive affald. Vi må imidlertid konstatere, at en afklaring af affaldsproblemerne ikke er umiddelbart forestående, og regeringen har derfor fundet, at en påbegyndelse af kernekraftprogrammet tidligst vil blive aktuel i 1981, altså et år senere end forudsat i planredegørelsen.

Endelig skal omtales de *vedvarende energikilder*: sol, vind, jordvarme osv. Regeringen har igangsat et omfattende forsknings- og udviklingsprogram i forbindelse med beskæftigelsesplanerne, og det er regeringens agt, at brugbare resultater på dette område skal udnyttes i størst muligt omfang.

Der er imidlertid foreløbig tale om forsøgsprojekter, hvis resultater der endnu kun kan gisnes om. Regeringen har derfor i sit investeringsprogram først afsat ressourcer til investeringer i egentlige produktionsanlæg fra 1982 og fremefter, svarende til en ajourføring af den tidsplan som energiplanen fastsatte.

For *energiområdet som helhed* er der afsat ressourcer til udbygning af energiforanstalt-

[Finansministeren]

ninger over en bred front. Regeringen har dog været nødt til at reducere energisektorens investeringer frem til 1985 med godt 8 mia kr. til ca. 38 mia kr. i forhold til det maksimumsforløb, der fremgik af planredegørelsen.

Denne reduktion skyldes

- en strammere styring af isoleringsinvesteringerne

- dæmpning af elforbrugets stigning

- ajourføring af tidsplanen for en række investeringer, hvorved kernekraft og produktion fra vedvarende kilder udskydes, mens kraftvarme fremrykkes

- samt at naturgasinvesteringerne kun indgår med et trin 1, hvis tidsforløb er ajourført i lyset af den seneste udvikling.

5. Trafikinvesteringer

De offentlige trafikinvesteringer vejer tungt i de samlede offentlige investeringer. Baggrunden herfor er naturligvis, at etablering, opretholdelse og udbygning af samfundets faste transportapparat: veje, baner, faste forbindelser mellem landets enkelte dele, lufthavne, havne, m.v., helt overvejende er en offentlig opgave. Hertil kommer investeringer i rullende materiel og færger hos DSB og i kommunalt drevne busvirksomheder.

Transportsystemet er af væsentlig betydning for befolkningens bosætningsmønster, fritidsaktivitet og erhvervsmuligheder og på længere sigt derfor også for den samlede levestandard, idet en forbedret trafikbetjening øger erhvervs- og beskæftigelsesmulighederne.

Dette kommer klart til udtryk i den *trafikpolitiske redegørelse*, som den daværende trafikminister afgav til folketinget i oktober 1975. I redegørelsen blev formuleret en række hovedsynspunkter, som den nuværende trafikpolitik bygger på.

Det første var, at den kollektive trafik skal styrkes ud fra sociale hensyn, idet en stor del af befolkningen altid vil være afhængig af den kollektive trafik, men også ud fra færdselssikkerhedssynspunkter, ressourcemæssige og miljømæssige hensyn. Trafikpolitikken må dermed ses i sammenhæng med den fysiske planlægning, med miljøpolitikken og energipolitikken.

Det andet var, at trafikpolitikken rækker ud over fastsættelse af rammer for trafikinve-

steringerne, idet ikke mindst driftssiden er af væsentlig betydning.

For det tredje at skabe et tidssvarende og mere sammenhængende trafiknet mellem landsdelene ved at bygge en Storebæltsbro.

Regeringen har i overensstemmelse hermed søgt at tilrettelægge investeringsprogrammet for trafiksektoren således, at en større del af midlerne anvendes til kollektive trafikformål.

I planredegørelsen er foretaget en fornyet sammenligning mellem *Storebæltsbroen* og *fortsat færgedrift på Store Bælt*, blandt andet i lyset af de nye og betydelig større færgetyper. Det er således undersøgt, hvorledes en sammenlagt færgeoverfart mellem Halsskov og Knudshoved – fælles for jernbane- og biltrafik – vil påvirke de hidtidige konklusioner vedrørende den faste forbindelses rentabilitet. Selv om en sådan sammenlagt overfart vil betyde, at der etableres halvtimesdrift og opnås en meget bedre udnyttelse af færgerne, viser rentabilitetsvurderingerne, at broen fortsat indebærer en væsentlig rationalisering af trafikafviklingen mellem Øst- og Vestdanmark. Jernbane- og biltrafikken undgår en tids- og omkostningskrævende ombord- og frakørsel til færgerne, og omkostningerne ved drift af færgerne spares. Trafikanternes samlede tidsbesparelse kan opgøres til ¾–1 time. Men hertil kommer, at Storebæltsbroen medfører, at behovet for investeringer i færgeberedskab på samtlige overfarter helt frem til år 2000 vil være beskedent på grund af overflytning af eksisterende færger og ændringer i trafikunderlaget. Opgives brobyggeriet derimod, udløses der investeringer af størrelsesordenen 3,5 til 4,5 mia kr. i nye statslige og private færger og færgelejer.

Planredegørelsen når frem til, at Storebæltsbroen samfundsøkonomisk forrenter sig med 12–14 pct., og jeg kan tilføje, at supplerende beregninger har vist, at forrentningen, når der kun tages hensyn til den erhvervs-mæssige transport, bliver på 10–11 pct.

Regeringen agter derfor at fortsætte med anlægget af Storebæltsbroen, således at den faste forbindelse vil være etableret i 1987, idet der i forhold til det tidligere påregnede er tale om en lidt ændret tidsprofil af investeringsudgifterne.

Den *kollektive transports* væsentligste konkurrencemidler er: dels takspolitikken, dels

[Finansministeren]

investeringer i hastighed, komfort og frekvens. Investeringer i rullende materiel og faste anlæg er også en væsentlig forudsætning for etableringen af et effektivt kollektivt trafiksystem, fordi der herigennem kan skabes de driftsrationaliseringer, der er nødvendige, hvis et ønsket serviceniveau skal kunne holdes inden for en rimelig driftsøkonomisk ramme.

De investeringsplaner, der er indeholdt i planredegørelsens basialternativ, åbner mulighed både for modernisering af det rullende materiel til passagertrafikken og for fortsat udbygning af banernes godskapacitet. Lad mig nævne, at der i midten af 1980'erne forudsættes at ske en gennemgribende omlægning af fjerntrafikken, hvor der indsættes nyt rullende materiel af høj komfortmæssig standard. Til den jyske/fynske regionaltrafik anskaffes allerede i perioden 1978-82 nyt motorvognsmateriel, ligesom der investeres i en forbedring af spor og sikringsanlæg. Også den sjællandske regionaltrafik er betænkt. På privatbaneområdet og for det private, kommunale og statslige rutebilnet forudses gennemført en løbende udskiftning til moderne materiel samt en forbedring af sporene på privatbanenettet. På godstransportområdet er ligeledes afsat midler til en gradvis omlægning mod containertransport samt til en kapacitetsudbygning svarende til en ca. 25 pct.s forøgelse.

Regeringen finder det som sagt vigtigt at styrke den kollektive trafik og har derfor til DSB afsat yderligere 100 mill. kr. årligt fra 1981. Disse beløb forudsættes anvendt til en generel forbedring af den kollektive trafik, herunder en begyndende *elektrificering af de vigtigere dele af DSBs banenet*, idet gennemførelsestakten for elektrificeringen må afstemmes med udgiftsbehovet inden for andre dele af DSBs anlægsområde. Gennem elektrificeringen opnås driftsrationaliseringer - især på værkstedsområdet. Hertil kommer, at el-drift vil forbedre kvaliteten af DSBs udbud, give miljømæssige forbedringer samt en større olieafhængighed for den del af de samlede transportarbejder, som DSB udfører.

Om *vejinvesteringerne* vil jeg gerne sige, at der til motorveje er afsat tilstrækkelige beløb i investeringsprogrammet til gennemførelse af allerede besluttede anlæg i Københavnsregionen og til færdiggørelse af det lille motorvejs-H, således at dette kan være klar

til brug samtidig med den forudsatte åbning af Storebæltsbroen i 1987. Der er i øvrigt planlagt faldende motorvejsinvesteringer i perioden frem til 1989.

I overensstemmelse med den trafikpolitiske målsætning om en mere tilbageholdende vejudbygningspolitik mener regeringen, at der må gennemføres årlige besparelser på ca. 100 mill. kr. fra begyndelsen af 1980'erne på de amtskommunale og kommunale vejinvesteringer i forhold til planredegørelsens basialternativ. De ændrede udsigter for trafikudviklingen i retning af en mindre vækst i biltransporten må også slå igennem på dette område. I øvrigt forudsættes de lokale vejinvesteringer at lægge øget vægt på trafiksaneringer og miljøforbedringer i bebyggede områder. Regeringen vil endvidere gennem en øget indsats inden for byfornyelse tilstræbe, at boliger og erhvervsvirksomheder i højere grad fastholdes i tilknytning til allerede eksisterende vejnet.

I regeringens investeringsprogram er der som et rammetal afsat i alt 800 mill. kr. til investeringer i *Københavns lufthavn*, idet det endnu ikke har kunnet angives, hvilke enkeltprojekter der er tale om. Disse problemer er for tiden genstand for et udvalgsarbejde, der også vedrører spørgsmålet om anlæg af en lufthavn på Saltholm. Udvalget vil afslutte sit arbejde inden sommerferien.

Der er ikke i investeringsprogrammet afsat beløb til faste forbindelser over Øresund. Spørgsmålet herom beror på et fælles dansk-svensk udvalgsarbejde, der afsluttes i denne måned, hvorefter der forestår forhandlinger med Sverige, inden regeringen og folketinget kan tage stilling til disse projekter.

Hovedparten af investeringsbeløbene under *øvrige lufthavne* vedrører erstatningsanlæg og fornyelsesarbejder, idet der kun i begrænset omfang er afsat beløb til kapacitetsudvidelser og forbedringer i serviceniveauet. Åbningen af en fast Storebæltsforbindelse må antages at forrykke konkurrenceforholdet mellem bane og fly til banernes fordel. Konsekvenserne heraf for investeringsniveauet i provinslufthavne vil imidlertid fortrinsvis gøre sig gældende efter udløbet af den her betragtede periode.

De senere års tilbageholdende investeringspolitik på *havneområdet* forventes fortsat i de kommende år. Investeringerne vil fortrinsvis bestå i reinvesteringer og hovedi-

[Finansministeren]

standsættelser. En nøjere vurdering af investeringsbehovet vil foreligge, når der i løbet af nogle år er udarbejdet en landshavneplan.

Lad mig endelig nævne, at der under trafik er afsat beløb til investeringer i *kystsikring*, dels til gennemførelsen af de besluttede stormflodssikringer i det sydvest- og sønderjyske marskområde, dels et skønnet behov for investering i diger og kystsikring på Jyllands vestkyst.

6. Øvrige offentlige anlæg

Under overskriften *kommunikation* har planredegørelsen sammenfattet investeringer hos post- og telegrafvæsenet, de concessionerede telefonselskaber samt Danmarks Radio. I det opstillede minimumsforløb er det årlige investeringsniveau på ca. 1,8 mia kr., hvoraf ca. 1,5 mia kr. i rene telefoninvesteringer. Hertil kommer en række yderligere investeringsønsker først og fremmest inden for P & Ts område og senere også vedrørende fjernsynsplanlægning.

Regeringen er indstillet på at søge de nødvendige af P & Ts anlægsopgaver løst. I løbet af nogle år må der også forudses behov for midler til realisering af radio- og TV-projekter og anden teknologisk fornyelse.

Til gengæld vil regeringen søge udvirket en vis afdæmpning i telefoninvesteringerne i begyndelsen af 1980'erne og her pege på muligheden af at gennemføre en langsommere udbygningstakt på abonnentområdet. Dermed kan de samlede telefoninvesteringer fastholdes på omkring 1,4 mia kr. i de kritiske år 1982-83, hvor gasprojektet topper.

Under disse forudsætninger indgår kommunikationsområdet med ialt 15,0 mia kr. i investeringsprogrammet.

Inden for *miljøområdet* planlægges en ganske omfattende prioritering med henblik på at skaffe plads til at tage nye eller udvidede opgaver op. Udgangspunktet er, at den ganske krævende og omfattende opgave med at øge rensningsniveauet for spildevand, som vi igangsatte i begyndelsen af 70'erne, er ved at være afsluttet. Hertil kommer, at det i et vist omfang skønnes muligt at gennemføre besparelser på de traditionelle miljøområder til fordel for en øget indsats på nye områder.

Regeringen sigter især mod en opprioritering af fredning, genbrug og støjbekæmpelse, idet vi dog er opmærksom på, at miljøområ-

det stadig er i stærk udvikling med investeringskrævende opgaver, som må tages op i takt med, at den fornødne afklaring af løsningsmulighederne finder sted.

I investeringsprogrammet er der i alt afsat 11,4 mia kr. til miljøformål, heraf ca. 1 mia kr. til nye opgaver. Der er herved bl.a. taget højde for en eventuel realisering af planerne om en genbrugspapirfabrik, som for tiden undersøges nøjere, og for en vis støjbekæmpende indsats. For begge disse projekters vedkommende er der foretaget en ajourføring af tidsplanen, som indebærer 1-2 års udskydelse i forhold til planredegørelsens skøn. Vi må dog i den forbindelse ikke overse, at støjbekæmpelse i stigende grad indbygges i udformningen af nye vejanlæg, trafiksanering, isoleringsarbejder og byfornyelse. Der kan derfor forventes væsentlige fremskridt både i afhjælpning af eksisterende gener og i bekæmpelse af nye gener som følge af investeringer, der indgår på andre hovedområder af investeringsprogrammet.

På *uddannelsesområdet* har planredegørelsen opstillet et minimumsforløb, hvorefter investeringsniveauet falder med 30 pct. i den betragtede periode. Baggrunden herfor er især det faldende elevtal i grundskolen, som kan forudses i de kommende år, men også at udbygning af de videregående uddannelser er ved at være tilendebragt. Regeringen mener, at disse tendenser bør slå fuldt igennem med et væsentligt nedsat investeringsniveau til følge.

Inden for de fortsatte skoleuddannelser forestår der imidlertid en udbygning især af erhvervsskolerne til brug for EFG som følge af den skæve geografiske fordeling af de eksisterende skoler. Men også gymnasierne vil på grund af den stigende søgning behøve en udbygning. Regeringen finder det derfor nødvendigt at afsætte noget større midler til disse formål fra 1982.

I investeringsprogrammet er der i alt afsat 15,4 mia kr. til uddannelsesområdet.

På de to store institutionsområder *socialvæsen* og *sygehuse* er investeringsbehovet præget af nogle af de samme forhold som på uddannelsesområdet. Det gælder dels den forudgående ekspansion og dels den forventede befolkningsmæssige udvikling med færre børn og flere ældre.

Specielt på sygehusområdet er de planlagte investeringer stærkt faldende og præget af

[Finansministeren]

reinvesteringer. I investeringsprogrammet er afsat i alt 6,2 mia kr.

På det sociale område er den mætning af efterspørgslen efter daginstitutioner for børn, som var at øjne for nogle år siden, afløst af fornyet vækst.

På ældreområdet vil antallet af plejehjemspladser vokse noget langsommere end antallet af ældre, idet der planlægges et forholdsvis stort antal pladser under andre boligformer og med større mulighed for øget bistand i hjemmet.

På denne baggrund mener regeringen, at det i planredegørelsen opstillede minimumsforløb er for lavt. Regeringen er derfor i sit investeringsprogram gået ud fra, at investeringsniveauet vil kunne stabiliseres omkring 1 mia kr. årligt, og der er i alt afsat 8,4 mia kr. til socialvæsen.

På *forsvarsområdet* og alle de mange andre *anlægsområder*, som planredegørelsen behandler i en samlet pulje, foreligger der ikke i dag grundlag for nye skøn over investeringsbehovet. Investeringsprogrammet bygger derfor på de i planredegørelsen opstillede minimumsforløb.

7. Boliginvesteringer

Planredegørelsen medtager ligeledes investeringer i boligbyggeri, selv om disse overvejende sker som private investeringer. Baggrunden herfor er især det forhold, at boligbyggeriet i høj grad trækker på samme ressourcer som de offentlige investeringer.

Planredegørelsens sigte er at fastsætte de ressourcemæssige rammer, inden for hvilke en fremtidig boligpolitisk løsning kan fastlægges, under hensyntagen til udviklingen i samfundsøkonomien i øvrigt.

I den *boligpolitiske redegørelse*, som boligministeren netop har givet folketingset, har planredegørelsens fremskrivninger således været lagt til grund som forudsætning for boligministerens konkrete udspil.

Jeg skal derfor ikke gå dybere ind i den aktuelle boligpolitiske debat, men kort resumere planredegørelsens oplæg og regeringens stillingtagen hertil.

Boliginvesteringerne indgår imidlertid ikke direkte i det her fremlagte program for de offentlige investeringer.

Ligesom for de offentlige investeringer er der opstillet en ramme for de *samlede bolig-*

investeringer i forbindelse med den samfundsøkonomiske fremskrivning. Denne ramme omfatter såvel nybyggeri som byforbyelse og anden reparation og vedligeholdelse. Det aktuelle niveau for boliginvesteringer, som har en størrelsesorden som alle offentlige investeringer under ét, eller i alt ca. 21 mia kr. årligt, fastholdes i årene 1978 og 1979, men øges herefter gradvist i samme takt som rammen for de offentlige investeringer til i alt 25 mia kr. i 1990.

Reparationer og vedligeholdelse, der i 1978 forventes at udgøre ca. 3 mia kr., er forudsat at vokse i takt med boliginvesteringerne.

Derimod forventes en forskydning i investeringerne fra nybyggeri til byfornyelse.

Planredegørelsen opstiller en prognose for *nybyggeriets* udvikling. Det aktuelle niveau forventes fastholdt i de nærmeste år, men med en svagt faldende tendens i løbet af 80'erne. Tages herudover hensyn til en vis stigning i standarden pr. bolig, fås et moderat stigende investeringsforløb.

På *byfornyelsesområdet* forventes et voksende investeringsomfang.

Byfornyelsen dækker over et bredt spektrum af foranstaltninger rettet mod den ældre boligmasse, overvejende i hovedstaden og de større provinsbyer. Det drejer sig om boliger, der uden at være modne til nedrivning lider af afgørende kvalitetsmangler, boliger uden sædvanlige moderne bekvemmeligheder, eller boliger og bygninger, der er så forsømt og nedslidte, at en større genopretning og forbedring er nødvendig. Der er også et betydeligt antal boliger, der ligger i tæt bebyggede områder, og som mangler lys og luft og adgang til rimelige friarealer, eller som er udsat for generende trafik- og støjgener.

Byfornyelse bliver herved et supplement til saneringsaktiviteten, der har udviklet sig fra at indebære større nedrivninger til mere nuancerede indgreb, med øget vægt på bevaring af boligmassen, altså i retning af byfornyelse.

Der er i de senere år konstateret en stigende efterspørgsel efter moderniserede lejligheder i ældre bykvarterer på bekostning af nybyggerkvarterer uden for eksisterende byer.

En sådan forskydning af bolig efterspørgslen fra nybyggeri til fornyede boliger i centrale byområder må betragtes som samfundsøkonomisk fordelagtig.

[Finansministeren]

Først og fremmest vil etableringsudgiften pr. bolig være betydelig lavere ved byfornyelse end ved nybyggeri.

Endvidere vil opretholdelse af befolkningsgrundlaget i allerede etablerede byområder indebære en bedre udnyttelse af de allerede eksisterende skoler, børneinstitutioner osv. Vi vil også på længere sigt kunne spare en række af den slags investeringer i nye byområder, der ellers skulle være anlagt.

Endelig er byfornyelsen karakteriseret ved en mere arbejdskraftintensiv indsats, svarende til en højere beskæftigelsesvirkning pr. investeret krone, end det er tilfældet for nybyggeriet.

Alt i alt taler mange hensyn for en forøget byfornyelsesindsats, og det er regeringens ønske at øge byfornyelsens andel af de fremtidige boliginvesteringer.

Der er imidlertid en række forhold, vi må afklare, inden byfornyelsesindsatsen kan øges væsentligt.

Således foreligger der kun foreløbige oversigter over boligmassens moderniseringsbehov, og der savnes konkrete planer for, hvordan moderniseringsforanstaltninger effektivt kan gennemføres over for disse boliger.

Endvidere må det sikres, at en fremtidig byfornyelsesindsats koordineres med de øvrige foranstaltninger, der sættes ind over for den eksisterende boligmasse på energibesparelsesområdet, støjbekæmpelse, trafiksaneringer m. v.

Det er i denne forbindelse væsentligt, at der opbygges den fornødne organisation på såvel centralt som lokalt niveau til varetagelse af disse tværgående opgaver.

Der er således en række forhold, som må afklares, inden et byfornyelsesprogram kan gennemføres over en bred front. Det er forhold, som i høj grad berører kommunerne, og som bl.a. forudsætter gennemførelse af en lokal planlægning for de pågældende områder.

Endelig må der ske en afklaring af, hvorledes byfornyelsen kan finansieres, hvilket atter forudsætter mere detaljeret viden om foranstaltningernes karakter og om konsekvenserne for beboerne ved alternative løsninger.

Regeringen har derfor igangsat et intensivt forberedelses- og planlægningsarbejde, der kan tilvejebringe grundlaget for en øget byfornyelsesindsats.

Som støtte for dette forberedelsesarbejde vil vi gennemføre en række forsøgsprojekter for at opnå større viden og erfaring om omkostninger og tekniske forhold. I boligministerens oplæg til boligpolitisk løsning indgår således et forslag om støtte til sådanne forsøgsprojekter.

Endelig foreslår regeringen en fordobling af saneringsmidlerne, således at der ad de allerede etablerede kanaler sker den størst mulige optrapping.

De ressourcer, der på længere sigt vil kunne afsættes til byfornyelse, må som tidligere nævnt ses i sammenhæng med udviklingen i nybyggeriet.

Planredegørelsen anfører, at der vil kunne blive tale om investeringer af størrelsesordenen 13–20 mia kr. frem til 1990 inkl. den byfornyelse, som allerede foregår, og afhængig af graden af dæmpning i nybyggeriets investeringer.

I givet fald vil byfornyelsen efterhånden kunne andrage op mod 12–15 pct. af de samlede årlige boliginvesteringer.

Inden for den ramme for boliginvesteringerne, som er opstillet i planredegørelsen, er der plads til en betragtelig *opprioritering af byfornyelsen* som alternativ til nybyggeriet. Regeringen lægger den største vægt på, at de planlægningsmæssige og organisatoriske forudsætninger herfor snarest muligt tilvejebringes, således at denne opprioritering af byfornyelsen kan gennemføres i praksis.

Som tidligere nævnt indgår boliginvesteringerne imidlertid ikke direkte som et element i det her fremlagte investeringsprogram.

8. Det samlede investeringsprogram og regeringens prioritering

Det samlede investeringsprogram for 1978–85 er sammenfattet i de to oversigter, der er vedlagt som bilag. For at tydeliggøre prioriteringen er programmet i oversigt nr. 1 anført som en række tillæg og fradrag til det minimumsforløb, der er opstillet i planredegørelsen. Fordelingen mellem hovedområder og det forudsatte investeringsforløb inden for hvert hovedområde fremgår af oversigt nr. 2.

Ud over de allerede omtalte investeringsplaner indeholder programmet en mindre anlægsreserve, som er afsat til imødegåelse af investeringsbehov, som vi i dag kun kan se

[Finansministeren]

konturerne af, men som ikke er tilstrækkelig afklarede til, at de kan indgå i den politiske prioritering.

Anlægsudgifterne ved programmets realisering er for hele perioden 1978-85 opgjort til 164 mia kr., hvoraf knap en fjerdedel er afsat til energisektoren.

Den prioritering, som planredegørelsen lagde op til, og som regeringen med sit program har foretaget, foregår på to niveauer: for det første fastlæggelsen af den samfundsøkonomiske ramme og for det andet den indbyrdes prioritering mellem projekter og områder inden for denne ramme.

Hvad angår den samfundsøkonomiske ramme, har regeringen med sit investeringsprogram som nævnt valgt at lægge sig i underkanten af den ramme, som planredegørelsen lagde op til. Det har vi gjort, for at vi ikke helt frem til 1985 skal være bundet på hænder og fødder, og for at vi i tilfælde af, at nedjustering af det offentlige investeringsomfang skulle blive påkrævet, da ikke behøver at gribe ind i allerede iværksatte investeringsprojekter.

Som rammen fremgår af planredegørelsen, er det en totalramme for de samlede anlægsudgifter. Men det er samtidig en importramme. Det er nemlig i væsentlig grad valutaforbruget, der sætter en grænse for, hvor megen efterspørgsel vi kan tillade os at sætte i gang med de offentlige anlægsaktiviteter.

Som planredegørelsen pegede på, ville det tidsmæssige sammenfald mellem de to store projekter naturgas og Storebæltsbro give særlige indpassningsmæssige problemer, da det samlede årlige investeringsniveau efter de hidtidige planer ville vokse fra ca. 19 mia kr. i 1978 til ca. 24 mia kr. i 1980. Planredegørelsen foreslog derfor enten at opgive eller at forskyde et af disse to store projekter.

Med den udskydelse og justering af gasprojektet, som nu har fundet sted, kan de årlige anlægsudgifter ved det samlede investeringsprogram holdes under 20 mia kr. indtil 1981 og under 21 mia kr. indtil 1985. Hermed finder regeringen det forsvarligt både at fortsætte byggeriet af en bro over Store Bælt og at ilandføre naturgas i Danmark.

Hvad angår den øvrige prioritering inden for den samlede ramme, har regeringen lagt vægt på en forstærket videreførelse af isolering og kraftvarmeudbygning efter udløbet af beskæftigelsesplan II, da disse projekter som

sagt tilgodeser en meget ønskværdig kombination af energipolitiske, økonomiske og beskæftigelsesmæssige hensyn. Regeringen vil gennem lovinitiativer i næste samling søge at sikre det fulde udbytte af disse projekter og ikke alene forlade sig på det offentliges indsats.

Til gengæld vil det efter regeringens opfattelse være nødvendigt at udvise en betydelig tilbageholdenhed med nye projekter på alle områder. Det vil også være nødvendigt at udskyde projekter som DSB-elektrificering, genbrugspapirfabrik og en del af de støjbeskyttende foranstaltninger i nogle år.

Herudover vil regeringen søge at afdæmpe de planlagte investeringer i elværker, telefoner og veje i begyndelsen af 80'erne.

Regeringen finder det ønskeligt at afsætte en begrænset plads til enkelte supplerende aktiviteter inden for den kollektive trafik, P & T, miljø-, uddannelses- og socialområderne. Stillingtagen til de mange og - i den store sammenhæng - mindre projekter på disse områder må imidlertid ske, efterhånden som de udkrystalliserer sig i konkrete lovforslag eller bevillingssager.

Regeringen vil nøje følge udviklingen i investeringsniveauet på alle anlægsområder, der omfattes af investeringsprogrammet. Den overordnede prioritering, som programmet udtrykker, forudsætter, at også amtskommuner, kommuner og koncessionerede selskaber viser forståelse for indplaceringsproblemerne omkring de store - overvejende statslige - investeringer og afstemmer deres investeringsplaner med det samlede program.

De konkrete muligheder herfor vil blive drøftet mellem ressortministerierne og de koncessionerede selskaber, ligesom nærmere retningslinier for de kommunale anlægsområder vil blive udformet som led i det løbende budget- og plansamarbejde mellem stat og kommuner. Da investeringsprogrammet følger de foreliggende planer og budgetter til og med 1980, er der i alle tilfælde givet et langt varsel om de nødvendige tilpasninger og et væsentligt bedre grundlag for de kommende års investeringsplanlægning i hele den offentlige sektor.

9. Afslutning

Ved en vurdering af de mange og store tal i investeringsprogrammet må man være op-

[Finansministeren]

mærksom på, at oversigtens tal dækker over en række projekter, der normalt kun præsenteres enkeltvis over en længere årrække. Regeringen har imidlertid fundet det ønskeligt at præsentere det fulde billede af de anlægsbehov, som i dag forudses at ville dukke op og at vinde politisk tilslutning – eller i hvert fald at være vanskelige at afvise ud fra en isoleret bedømmelse. Mange projekter har måttet udskydes eller helt udgå i sammensætningen af dette program. Selv for projekter, der er med, er der ikke tale om noget forhåndstilsagn – endelige bevillinger – men om en så fuldstændig behovsvurdering, som det i dag er muligt at foretage.

Når regeringen har ønsket at fremlægge dette samlede investeringsprogram, er det som nævnt, fordi vi står over for flere større enkeltprojekter, hvis gennemførelse vil være af overordentlig stor værdi for det danske samfund, men som i selve gennemførelsesfasen kunne forårsage samfundsøkonomiske problemer, hvis vi ikke i tide tænker os om og forsøger at danne os et billede af den økonomiske helhed, hvori de indgår. Uden sådanne overvejelser kunne vi risikere enten at løbe ind i en overophedning af dele af samfundsøkonomien og uhåndterlige valutaproblemer, eller også at vi på et sent tidspunkt måtte bortskære nogle af disse store projekter, blot fordi de er af en størrelsesorden, der beløbsmæssigt betyder noget.

Ved at opstille et samlet investeringsprogram opnås endvidere et bedre grundlag for løbende at foretage justeringer i omfanget og sammensætningen af det offentlige investeringsaktivitet under hensyntagen til den almindelige økonomiske udvikling og samfundsudviklingen i øvrigt.

Regeringens investeringsprogram indeholder store beløb, men sammenholder man det nøjere med planredegørelsen, vil man se, at regeringen i sit program har foretaget særdeles kraftige beskæringer i forhold til, hvad man i de forskellige sektorer – og formentlig også fra mange sider her i folketinget – vil anse for særdeles velbegrundede og nærmest

uomgængelige investeringer.

Når regeringen finder det fremlagte investeringsprogram både ønskeligt og forsvarligt, er det i første række, fordi det vil indebære en forbedring af beskæftigelsen. Set i forhold til en ordinær forlængelse af anlægsbudgetterne efter udløbet af beskæftigelsesplan II er nettoresultatet, at investeringsprogrammet indebærer en merbeskæftigelse på ca. 22.000 fuldtidsbeskæftigede i 1981, ca. 24.000 i 1983 og over 30.000 i 1985. For så vidt kan man betragte investeringsprogrammet som en opfølgning af beskæftigelsesplan II.

Lønindholdet pr. investeret krone i det samlede program ligger meget nær gennemsnittet for de offentlige investeringer hidtil, og beskæftigelsesvirkningen af programmet er derfor stort set som forventet med den givne økonomiske ramme. Det er specielt de vigtige energiforsyningsprojekter, der trækker det gennemsnitlige lønindhold ned, mens der i øvrigt i prioriteringen er lagt vægt på at fremskynde projekter med højt beskæftigelsesindhold og koncentrere beskæringerne om anlægsaktivitet med lavt beskæftigelsesindhold.

Med redegørelsen her i dag har regeringen – som noget nyt – fremlagt en konkret plan, der afspejler regeringens hensigter for de offentlige investeringer i en 8 års periode frem til 1985.

For en meget stor del af investeringerne må vi erkende, at de er helt nødvendige, hvis vi skal opretholde tilvante funktioner i samfundet.

For investeringsprogrammet som helhed gælder, at det vil yde et væsentligt bidrag til at videreudvikle vort samfund og danne grundlaget for en fortsat velstandsstigning.

Hvortil kommer, at det i selve gennemførelsesfasen vil have betydelige beskæftigelsesmæssige konsekvenser.

Regeringen håber derfor på folketingets velvillige medvirken, efterhånden som programmet udmønter sig i konkrete beslutningsforslag.

*Bilag 1**Investeringsprogrammet opdelt i minimum med tillæg og fradrag*

Mill. kr. (april 1977-niveau)	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985
<i>Minimum</i>								
Alle områder								
i alt.....	19.210	19.570	19.130	16.970	16.730	16.720	16.430	15.860
<i>Trafik</i>								
SB-bro (netto).....	110	160	440	580	570	680	640	770
DSB.....	-	-	-	100	100	100	100	100
Veje.....	-	-	-	÷ 40	÷ 100	÷ 150	÷ 100	÷ 60
<i>Energi</i>								
Isolering.....	-	-	-	1.390	1.040	1.040	1.040	800
Kraftvarme.....	-	-	-	300	300	300	300	40
Naturgas.....	-	-	190	440	920	920	1.100	560
Kraftværker.....	-	-	÷ 90	÷ 210	÷ 270	÷ 330	÷ 240	÷ 150
Atomkraft.....	-	-	-	-	60	80	290	230
Vedv. kilder.....	-	-	-	-	150	180	310	310
<i>Kommunikation</i>								
Forudsat tillæg.....	10	50	60	90	130	110	130	200
Telefon.....	-	-	-	÷ 40	÷ 110	÷ 140	÷ 110	÷ 100
<i>Uddannelse</i>								
Forudsat tillæg.....	-	-	-	-	140	170	160	140
<i>Miljø</i>								
Forudsat tillæg.....	-	-	÷ 20	280	340	130	160	180
<i>Social</i>								
Forudsat tillæg.....	-	-	-	290	320	170	200	230
<i>Anlægsreserve</i>								
Uforudsete projekter m. v.	-	÷ 50	110	360	170	840	510	3.050
<i>Program i alt.....</i>	<i>19.330</i>	<i>19.730</i>	<i>19.820</i>	<i>20.530</i>	<i>20.490</i>	<i>20.820</i>	<i>20.920</i>	<i>22.160</i>

Bilag 2

Investeringsprogrammet opdelt på hovedområder

Mill. kr. (april 1977-niveau)	1978-85 i alt	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985
<i>Trafik</i>	28.960	3.200	3.300	3.540	4.000	3.890	3.830	3.750	3.450
heraf									
SB-bro (brutto)		100	160	480	1.020	990	1.010	990	770
DSB		850	830	840	830	820	820	820	820
Veje		1.590	1.630	1.600	1.550	1.490	1.440	1.410	1.400
Andet		660	680	620	600	590	560	530	460
<i>Energi</i>	37.970	2.910	3.990	4.270	4.930	5.300	5.340	6.040	5.190
heraf									
Isolering m. v.		1.460	2.160	2.160	2.160	1.820	1.820	1.620	1.260
Kraftvarme		300	720	720	1.020	1.020	1.020	1.020	760
Naturgas		-	-	190	440	920	920	1.100	560
Kraftværker m. v.		1.150	1.110	1.200	1.310	1.330	1.320	1.700	2.070
Atomkraft		-	-	-	-	60	80	290	230
Vedv. kilder		-	-	-	-	150	180	310	310
<i>Kommunikation</i>	15.040	1.980	1.930	1.800	1.800	1.810	1.840	1.900	1.980
<i>Uddannelse</i>	15.380	2.030	2.050	1.990	1.820	2.000	2.040	1.840	1.610
<i>Miljø</i>	11.380	1.670	1.580	1.520	1.610	1.500	1.140	1.170	1.190
<i>Forsvar</i>	8.820	1.120	1.130	1.090	1.080	1.100	1.100	1.100	1.100
<i>Sociale område</i>	8.440	1.290	1.150	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
<i>Sygehuse</i>	6.200	920	860	910	910	710	680	620	590
<i>Andre</i>	26.600	4.200	3.800	3.600	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
<i>Anlægsreserve</i>	5.010	-	÷ 50	110	380	170	840	510	3.050
<i>Program i alt</i>	163.800	19.330	19.730	19.820	20.530	20.490	20.820	20.920	22.160

Meddelelser fra formanden:**Formanden:**

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 18. maj, kl. 10.00.

Angående dagsordenen henviste formanden til den i salen oplæede dagsorden.

Mødet hævet kl. 15.25